

Urheilukirjasto – suomalaisen urheilumuistin ytimessä

■ Matti Hintikka

Suomalaisen urheilun muisti sijaitsee Helsingin Olympiastadionilla. Paikalla leijailee tunnelmaa Suomen urheilun suuruuden ajoilta ja Helsingin olympiakisoista alkaen, mutta varsinainen muistikeskus sijoittuu Stadikan luoteiskulman siipirakennukseen. Siellä toimivat Urheilumuseo, Urheiluarhivi ja Urheilukirjasto, hallinnollisesti Suomen Urheilumuseosäätiön suojissa.

Stadikan kokonaisuus on ainutlaatuinen niin suomalaisten muistiorganisaatioiden kuin maailman urheiluhistorian tallentamisen kentässäkin. Aihepiirin esineet, asiakirjat ja painotuotteet löytyvät saman katon alta.

Urheilukirjasto on perustamisestaan lähtien ollut yleisölle avoin lainakirjasto. Sitä se on vieläkin, vaikka toiminnan painopiste on 1980-luvun lopulta muuttunut tietopalvelun suuntaan. Keskeisiä asiakkaita ovat kotimaiset urheilujärjestöt ja urheilumedia.

Urheilukirjasto on nimenomaan urheiluhistorian erikoiskirjasto ja alan tutkimuksen tukiasema. Muilta urheilutieteen alueilta lisätietoa kaipaava ohjataan Jyväskylän yliopiston kirjastoon. Vastaavasti Jyväskylästä osataan opastaa urheiluhistoriaa tutkivat Olympiastadionille. Terveystieteiden osalta tärkeä linkki on UKK-instituutin kirjasto.

Mediassa urheilu pysyy vankasti asemissaan – katsojia, kuulijoita ja lukijoita riittää. Urheilukirjaston Tietopalvelu tuottaa suurimmille suomalaisille urheilutoimituksille taustatilastoja ja esimerkiksi henkilöesittelyitä. Suomen olympiajoukkueiden viralliset esitteet ovat parin viime vuosikymmenen ajalta Tietopalvelun toimittamia.

Urheilukirjasto on päässyt mukaan moniin urheilunhistoriaa käsitteleviin kirjahankkeisiin. Kirjaston ja Tietopalvelun henkilökuntaa on

käytetty toimitustyön ja kirjoittamisen osajina sekä tausta-aineiston tuottajina.

Tietopalvelun tuotoilla on kohta 30 vuoden ajan rahoitettu kokonaan Urheilukirjaston kokoelman hankinnat ja ylläpito.

Kokoelmaa kerätty yli sata vuotta

Ensimmäisenä suomalaista urheiluhistoriaa alkoivat järjestelmällisesti tallentaa naisvoimistelijat. Viipurin voimistelupäivistä vuonna 1904 alkanut kirjakokoelman kerääminen rakensi pesämunan tulevalle urheilukirjastolle. Valtion urheilulautakunta aloitti oman kirjastokokoelmansa keräämisen vuonna 1927. Nämä kaksi kokoelmaa ja ”Suomen urheilun isän” Ivar Wilskmanin 400 niteen kirjasto liitettiin sota-aikana yhteen.

Voimistelu- ja urheilukirjojen kokoelma sai Urheilumuseon yhteydessä kodin Olympiastadionilta, ja Suomen Urheilukirjasto avattiin yleisölle maaliskuussa 1946. Urheilukirjaston äiti ja sielu Anni Collan huolehti kirjastokokoelman hoidosta puolen vuosisadan ajan aina olympiavuoteen 1952 saakka.

Lukeminen kannattaa edelleen, myös urheilukirjojen lukeminen. Urheilukirjasto on pyrkinyt edistämään alan kirjallisuuden arvostusta isännöimällä vuodesta 1980 lähtien Vuoden urheilukirja -kilpailua.

Jörn Donner on muistellut *Ylioppilaslehdessä* kokemuksiaan Urheilukirjastosta:

”Rupesin lukemaan urheilukirjoja, kaikkea mitä sattui. --- En koskaan unohtanut enkä kiellä kaikkien näiden urheilusankarien merkitystä. He saivat minut yrittämään enemmän urheilussa, mutta vielä enemmän todellisessa elämässä.”

Kirjoittaja on osastonjohtaja Suomen Urheilukirjastossa ja Tietopalvelussa.